

GULYÁSNÉ CSEKŐ KATALIN

A BANKGARANCIÁK ÁTRUHÁZHATÓSÁGA

A bankgaranciák – az elmúlt években – a nemzetközi kereskedelem legjelentősebb biztosítékaivá váltak relatíve egyszerű és könnyen alkalmazható szabályozásuk révén. Átruházhatóságuk megengedettsége azonban a mai napig sok bizonytalanság forrása, elsősorban az egyes nemzeti jogok eltérő rendelkezései miatt. A transzferálhatóság jogi megítélésénél jelentős szerepet játszanak az irányadó nemzetközi szokványok (ISP 98, URDG, UCP 500) is, amelyek tovább árnyalják a képet. Mindezeknek megfelelően a nemzetközi banki gyakorlatban jelenleg létező két – bár azonos tartalmú és jogi természetű – bankgarancia-típus a kérdéskört különböző módon kezeli. Ez a rövid tanulmány arra kíván vállalkozni, hogy megvilágítsa az a jogi hátteret, amelynek alapján az ún. kontinentális bankgaranciák az átruházhatóság elutasítása mellett foglalnak állást, miközben az alapvetően amerikai gyökerű bankári instrumentum – a standby letter of credit – a transzferálhatóságra megengedő választ ad. Különös jelentőséget kap az átruházhatóság pontos ismerete, ha figyelembe vesszük, hogy az ún. high yield investment csalások a bankgaranciák „másodlagos piacon” történő értékesítésére építkeznek.

Az elmúlt években jelentős növekedést mutatott a kereskedelmi ügyletek biztosítékaként kibocsátott bankgaranciák értéke.

Csupán az Egyesült Államok 300 vezető bankja 2005. második feléig 339,7 milliárd dollár értékű garancia-kötelezettségvállalást jelentett be, míg további 200 az USA-ban székhellyel nem, de fiókkal rendelkező bank 194,5 milliárd dollár értékben vállalt ilyen fizetési kötelezettséget. Mindez 3,6 %-os növekedést eredményezett az előző év vizsgált időszakához képest. Miközben a bank-

garanciák térnyerése egyre erőteljesebb, addig a hagyományos kereskedelmi hitellevelek (akkreditívek) értéke – a jelentést közlő ötszáz bank esetében – csupán 39,65 milliárd dollárt tett ki, és az előző évhez képest is 15,8%-os visszaesést mutatott.

Tekintve, hogy a bankgaranciák a legváltozatosabb üzleti konstrukciókban szolgálnak bankári biztosítékként, így működési mechanizmusuk, különösen az átruházhatóságuk ismerete fontos tudásanyaggá vált.

A jelen cikk célja, hogy áttekintse az európai jogban létező bankgaranciák és az amerikai, illetve kanadai standby letter of credit átruházásának kritikus pontjait. Lényegüket tekintve két azonos banki instrumentumról van szó, amelyeket a következő megjelenési formákban alkalmaznak, például előlegvisszafizetési, jó-teljesítési, Bid-Bond/Tender, ellen-, direct pay biztosítási stb. bankgaranciák.

Európában a polgári jogokban, az Egyesült Államokban, illetve Kanadában a Kereskedelmi Törvénykönyvben (*Uniform Commercial Code*) találunk iránymutatást a bankgaranciák jogi természetére nézve. Az egyes nemzeti törvényeket mind a Federal Reserve utasításai, mind a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara által kidolgozott szokványok, az ISP 98, az URDG, UCP 500 [1] rendelkezései egészítik ki.

A transzferálhatóság jogi megengedtségének, illetve gyakorlati megvalósíthatóságának tanulmányozásában segítséget nyújt az Egyesült Államok jegybankjának magyarázata, amely a bankgaranciákat két fő csoportba sorolja.

A Federal Reserve a standby letter of credit típusú bankgaranciák természetét elemezve [2] egyrészt pénzügyi (financial), másrészt teljesítési (performance) *standby letter of creditet* definiál.

A pénzügyi standby letter of credit esetében olyan visszavonhatatlan banki kötelezettségvállalásról van szó, ahol a cél egy pénzügyi kötelezettség kifizetésének garantálása. Ilyen bankgaranciáknál gyakran előfordul egy speciális tí-

pusú, ún. clean standby letter of credit, amelynél az igénybevétel egyedüli feltétele, hogy a kedvezményezett benyújtsa a kibocsátó bank bemutatóra szóló saját váltóját. Biztosító társaságok gyakran követelnek ügyfelüktől ilyen biztosítékot.

A teljesítési standby letter of credit egy szervezet (az Egyesült Államokban nemcsak pénzintézet) olyan visszavonhatatlan kötelezettségvállalása, amelynek célja, hogy fizetést teljesítsen valamely nem pénzügyi jellegű kötelezettségért. Az ilyen típusú standby letter of creditet ún. tranzakció alapú ügyletnek kell tekinteni, amely azért bír jelentőséggel, mert utal arra, hogy a bankgaranciáknak a mögöttes ügylettől való relatív függősége bizonyos esetekben fennmaradhat.

Annak eldöntésében, hogy pénzügyi vagy teljesítési standby letter of creditről van-e szó – a Federal Reserve álláspontja szerint – az a szerződéses kötelezettség játssza a meghatározó szerepet, amely kiváltja a bank fizetését. Amennyiben a fizetést aktiváló esemény pénzügyi jellegű, mint például vételár, bírság, adóteher, biztosítási díj megfizetése, akkor pénzügyi standby letter of creditről van szó. Ha az esemény, amely megteremti a garancia lehívásának jogát, valamilyen teljesítéshez kapcsolódik, például valamely termék szállításának elmaradása, valamely szolgáltatás (tervezés, építés, szakértői jelentés, engedély megszerzése stb.) nyújtásának elmulasztása, akkor teljesítési standby letter of creditet kell definiálni.

A konkrét elemzés megkezdése előtt talán nem haszontalan röviden áttekinteni az átruházhatósággal kapcsolatban a nemzetközi gyakorlatban használt fogalmakat.

A bankgarancia-levelekben az „assignment of”, „transfer of”, „transferable” kifejezésekkel jelzik a lehívási jog „átadását”. A „transmissible, assignable” szavak sohasem fordulnak elő első osztályú bankok garanciavállalásában, és többnyire hamisított okmányokban szerepelnek, mintegy megkönnyítve azok felismerését. A „negotiable” vagy „freely-negotiable” [3] szó is gyakran megtalálható, de jelentése nem az átruházhatóságra utal, hanem arra a helyzetre, amikor „valamit pénzért kicserélnek vagy más személynek pénzért cserébe átadnak”, azaz amikor negociáló bank okmányokért cserébe pénzt ad (de facto előfinanszíroz), visszeresettel vagy anélkül.

A „to assign” [3] ige jelentése, hogy a „tulajdon és a jogok mostantól más-hoz tartoznak”. A „transfer” [3] szó olyan „hivatalos elintézését jelent, amelynek eredményeként valami más-hoz tartozik vagy amelynek következményeképpen valaki valami felett ellenőrzést gyakorolhat”.

Az átruházás szó értelmezéséhez célszerűnek tűnik a kontinentális váltójog szabályait is figyelembe venni, mely szerint egy ilyen jogi aktus: „átruház valamennyi jogot”, valamint a „váltó-átruházás csak feltétlen lehet”, illetve hogy a „részleges váltóátruházás semmis”. [4]

A transzferálhatóság problematikájának tanulmányozásához vizsgálni érdemes:

- a garanciára irányadó jogot és szokványt;
- a garancia bizalmi jellegét, az ebből eredő érdekviszonyokat;
- és konkrét tartalmi sajátosságokat, különösen az ún. effektivitási klauzulát.

Általános érvényű szabály, hogy a bankgarancia-ügyletre a kötelezettséget vállaló bank székhelye szerinti nemzeti jog az irányadó.

A kontinentális európai polgári jogok – többnyire egyedi legfelsőbb bírósági határozatokban – a bankgarancia átruházhatóságának kérdését általában elutasítóan kezelik, de az átruházhatóság tilalma explicite még sohasem került kimondásra. A bankgaranciából befolyt összeg engedményezése minden esetben megengedett.

Ezzel szemben az amerikai jog a – „kontinentális” bankgaranciával lényegében megegyező – standby letter of credit átruházását tételesen szabályozza, kitérve a törvény erejénél fogva történő átruházás eseteire is.

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara által kidolgozott szokványok, az erőteljes angolszász hatás következtében, szintén a bankgaranciákban foglalt lehívási jog átruházhatósága mellett foglalnak állást.

Fontos azonban megemlíteni, hogy a hivatkozott ICC szokványok rendelkezései csak olyan mértékben alkalmazhatóak, amennyiben azok összhangban

állnak az irányadó nemzeti jog rendelkezéseivel.

Minden bankgarancia lényege – legyen az „kontinentális vagy amerikai” típusú – az absztrakt természet, azaz, hogy a garáns (illetve a kibocsátó bank) fizetési kötelezettségvállalása a maga szabta feltételekhez igazodik, és teljes mértékben független attól a mögöttes értékviszonytól, amelynek biztosítására létrejött.

Ugyanakkor az is közismert, hogy a garancialevél kondíciórendszere a megbízóval – azaz a mögöttes ügylet kötelezettségével – való egyeztetés, tárgyalás eredményeképpen születik meg, és ezáltal természetes módon visszatükröződnek benne a megbízó és a kedvezményezett közötti üzleti megállapodás főbb elemei.

Bár a garáns számára a mögöttes ügylet feltételei és kikötései többnyire objektív adottságok, a bankgarancia végleges tartalmának kialakítása során üzletpolitikai elveit aktívan érvényesíti és a megbízó személyét és teljesítőképességét is gondosan mérlegli.

A garáns és a megbízó közötti bizalmi kapcsolat végül egy megbízási szerződésben ölt testet, amelynek eredményeképpen a garancia végső szövegében mindkét fél érdeke összehangoltan tud megjelenni.

A kedvezményezett ezt a közösen kidolgozott szöveget kapja kézhez, és a szakmai irodalom folyamatos polémiaát folytat arról, hogy van-e lehetősége, esetleg joga egyet nem érteni, módosítást eszközölni, vagy köteles a bankgarancia szövegét mint megváltoztathatatlant elfogadni.

Mind az ellentmondás, mind az átruházhatóság kérdésének eldöntéséhez a német joggyakorlat álláspontja szolgálhat iránymutatásul [5], amely a lehívást a kedvezményezett „legszemélyesebb jogosultságaként” kezeli. A hivatkozott Legfelsőbb Bírósági határozat szerint a bankgarancia csak akkor képes betölteni funkcióját, ha feltételrendszere a kedvezményezett személyéhez igazodik, azaz ez a jogosítvány a legteljesebb mértékben a hitelezői tulajdonságokhoz kötődik.

A személyre szólóság, a mögöttes jogviszonyból eredő személyre szabottság privilegizált helyzetet biztosít a kedvezményezettnek, ugyanakkor korlátozhat is állít a bankgarancia átruházhatósága elé.

Véleményem szerint, a magyar jogalkotó a német jogi állásponthez hasonlóan ítéli meg a bankgarancia természetét, amikor kimondja, hogy a garánsnak nemcsak joga, de „kötelezettsége is a garancianyújtás előtt a kedvezményezett személyét tisztázni [6], és a bankgaranciát vállaló nyilatkozatnak a kedvezményezett megjelölését egyértelműen tartalmaznia kell ... a bankgaranciát csak az abban kedvezményezettként megjelölt érvényesítheti, az ott meghatározott terjedelemben és határidőn belül.”

A fentiek értelmében a bankgarancia átruházása akkor valósulhat meg, ha:

- a kedvezményezett a „legszemélyesebb” jogosultságát, azaz a lehívási jogát teljes egészében és feltételek nélkül át tudja adni egy harmadik személynek,
- ha az új kedvezményezett ezt a jogot a garanciában „meghatározott ter-

jedelemben” képes érvényesíteni, azaz képes lesz teljesíteni a garanciában előírt és az első (eredeti) kedvezményezett személyére szabott feltételeket.

A garáns a fizetési kötelezettségét – az ún. effektivitási klauzulában – egy előre pontosan körülírt esemény be- vagy be nem következééhez kapcsolja, és azt okmánnyal kéri igazolni.

Ennek megfelelően az átruházhatóság problémájának eldöntésében mindekelőtt azt kell tisztázni, hogy:

- van-e, illetve lehet-e az új kedvezményezett olyan helyzetben, hogy erről az eseményről valós információval bírjon;
- legfőképpen képes lehet-e arra, hogy minderről a saját nevében, a saját felelősség- és hatáskörében hitelt érdemlő nyilatkozatot adjon ki.

Fenntartva, hogy a bankgarancia függetlensége megkérdőjelezhetetlen, mégis a fenti kérdésre a mögöttes értékviszonyokban kell, illetve lehet a felelet megkeresni.

Még abban az esetben is, ha az irányadó jog szerint az átruházás megengedett, magától értetődően egyedileg kell elbírálni az egyes üzleti konstrukciókat, mint például a kereskedelmi papírok megvásárlása, reorganizációs eljárásban lévő vállalat munkabérének és közterheinek megfizetése, építőipari fővállalkozás, bérleti szerződés, adásvételi szerződés, környezetvédelmi határozatokban foglaltak biztosítása, bírság megfizetése, SWAP ügyletek, surety bond vagy kubai fogolycseré, illetve az iráni „olajat élelemért és gyógyszerért” programok stb.

Ha a mögöttes ügylet specialitása, illetve zártsága folytán kizárólag egy konkrét kedvezményezett lehet abban a helyzetben, hogy a bankgarancia-feltételek teljesüléséről nyilatkozhasson, a bankgarancia akkor sem ruházható át, ha ezt a kibocsátáskor mind a garáns, mind az irányadó jog lehetővé teszi.

Ugyanakkor minden bankgarancia magas rizikófaktorú kötelezettségvállalás [7], így a garáns (illetve kibocsátó) bank minden olyan lehetőség kizárására törekszik, amely jogtalan igénybevételhez vezethet, különösen azért, mert gondatlansága, esetleg tévedése esetén nem fordulhat megtérítési igénnyel a megbízójához.

A fenti gondolatmenetből elméletileg az is levezethető, hogy az új kedvezményezett személyéhez nemcsak a bank hozzájárulása kell, hanem a megbízóé is, amely felveti a bankgarancia „absztrakt” természetének sérelmét.

A német joggyakorlat a kérdést elemezve arra az álláspontra helyezkedik, hogy a garancia megnyitásának alapjául szolgáló jogviszonynak (ún. értékviszonynak) csak akkor van jelentősége a kedvezményezett és a bank viszonyában, ha:

- ez a bankgarancia-szerződés tartalmából következik;
- jogtalan igénybevétel nyilvánvaló és egyértelműen bizonyított esete forog fenn. [8]

Különösen a teljesítési garanciák esetében jelent kényes feladatot az átruházhatóság megítélése. A német joggyakorlat véleménye szerint a bankgarancia bi-

zalmi jellegéből az a következtetés vezethető le, hogy a megbízó érdeke egy meghatározott személy teljesítéséhez kötődik, így a garancia átruházása nem lehet közömbös sem a megbízó, sem a garáns érdekeinek szempontjából.

Ennek értelmében az átruházás nem képzelhető el sem a bank, sem a megbízó előzetes beleegyezése nélkül. Ha mindkettőjük számára elfogadható az új kedvezményezett, akkor a bankgarancia feltételrendszerét ismét „személyre kell szabni”, azaz az új kedvezményezetthez kell igazítani. Ilyen esetben azonban már nem átruházásáról, hanem új bankgarancia kibocsátásáról lehet csak beszélni. [8]

Különösen igaz ez az okfejtés, ha figyelembe vesszük a német jogi álláspontot, amely szerint „egy bankgaranciánál a bank és a kedvezményezett közötti jogviszonyra a közöttük fennálló garanciaszerződés az irányadó”.

Megítélésem szerint ennek alapján a kedvezményezett már nemcsak passzív szerepet játszhat a bankgaranciában, hanem joga van arra, hogy a nem teljesíthető vagy kedvezőtlen feltételekkel szemben ellenvéleményt közöljön, és a garáns bankkal szemben közvetlenül fellépve kieszközölje a bankgarancia módosítását.

Ha elfogadjuk, hogy a bankgarancia a bank és a kedvezményezett között létrejött szerződés, akkor a polgári jog szabályai szerint a benne foglalt jogokat és kötelezettségeket engedményezés formájában „át lehet ruházni” egy harmadik személyre, azaz az új „kedvezményezett-engedményesre”.

A bankgarancia-szerződésnél ez még sem járható út, mert az igénybevételi jogosultság „átruházása” olyan okmányok benyújtásának a kötelezettségét is kiváltja, amelyre az engedményes saját nevében csak akkor lehet képes, ha a mögöttes jogviszonyban is változás következik be.

Ennek alapján egyet kell értenünk azzal a német jogi véleménnyel, amely szerint ilyenkor már nem az eredeti bankgarancia átruházásáról, hanem új bankgarancia kibocsátásáról lehet beszélni.

A „kontinentális” bankgaranciákkal szemben az amerikai szabályozás elismeri a standby letter of credit átruházhatóságát, aminek a jogi alapja a kereskedelmi hitellel átruházhatóságából származik.

Az UCC 5. fejezete foglalkozik részletesen ezekkel a szabályokkal, és a jogalkotó ennek keretében kimondja, hogy csak akkor lehet egy standby letter of creditet átruházni, ha:

- az nem sérti az irányadó jogot,
- a nyitó bank már kibocsátáskor nyilvánította ennek lehetőségét.

De még ebben az esetben is megtagadhatja a kibocsátó az átruházás tényleges végrehajtását, ha:

- akár az új, akár az eredeti kedvezményezett bármely, a standby letter of creditben rögzített követelményt nem teljesíti;
- nem tesz eleget olyan speciális feltételnek, amelyet a kibocsátó előírt vagy amely a körülményekből észszerűen következik.

Amennyiben a benyújtandó okmányok között értékpapír is szerepel, amely gyakran kísérő dokumentuma a standby letter of creditnek, úgy nem lényegtelen az a rendelkezés, hogy a régi kedvezményezett szavatol az új kedvezményezettre forgatott és most már általa bemutatott okirat valódiságáért.

Az amerikai Kereskedelmi Törvénykönyv (UCC) szigorúbban fogalmaz, amikor a fenti alapvetést a következőkkel is kiegészíti: a régi kedvezményezett szavatol azért is, hogy nem volt tudomása olyan tényről és körülményről, amely a benyújtott okirat valódiságát megtörné vagy értékét csökkentené, valamint hogy átruházása a jogszatosság követelményeit is kielégíti.

A kibocsátó bank szabadsága az átruházhatóság korlátját is jelenti.

A nemzeti jogokat kiegészítő szokványok mindegyike elismeri az átruházhatóságot, de míg az URDG nagyon szűkszavúan fogalmaz, addig az ISP 98 részletesen és nagy körültekintéssel dolgozta ki annak szabályrendszerét.

Mindenekelőtt rögzíti, hogy:

- a standby letter of credit csak akkor ruházható át, ha ezt kifejezetten megengedi;
- csak teljes egészében ruházható át, bár így többször is;
- részletekben történő átruházása nem lehetséges;
- a kibocsátó vagy általa kijelölt személy engedélye nélkül nem átruházható.

Az utolsó pont összecseng a „kontinentális” szabályozással, mely szerint a garánsnak joga van döntenie arról a sze-

mélyről, akinek az igénybejelentésére fizetést kell teljesítenie.

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamarára ISP 98 szokványa szerint a kibocsátó akkor is visszautasíthatja az átruházási műveletet, ha nem tud meggyőződni az eredeti standby letter of credit létezéséről és hitelességéről.

Ez a legfőbb garanciális szabály, amelynek segítségével a kibocsátó meg tudja akadályozni, hogy a kedvezményezett egy standby letter of creditet több személyre részben vagy teljes összegben átruházva tisztességtelen haszonhoz jusson, illetve a már kifizetett bankgaranciára újabb fizetést vegyen igénybe.

Az a tény, hogy az átruházáshoz kell az eredeti okmány és a kibocsátó hozzájárulása az új kedvezményezett személyéhez, lényeges szerepet játszik a „standby letter of credit”-re épülő csalások megértésében.

Az egész világra kiterjedő, ún. „high yield investment” programok olyan pénzügyi csalások, amelyek visszaszorítására az Egyesült államok, Kanada és az Egyesült Királyság kormányai komoly erőfeszítéseket tesznek, tájékoztató honlapokat üzemeltetnek, jogsegélyszolgálatot tartanak fenn. Ezek a „magas hozamú befektetési programok” azt ígérik, hogy milliárdos érték „standby letter of credit”-ek másodlagos piacon történő adásvétele révén az átlag banki kamatot akár tízszeresen is meghaladó hozamhoz tudják juttatni a befektetőiket. Az egyéni befektetőknek azonban létre kell hozniuk egy tőkeerős befektető társaságot, amely

majd pénzügyileg és jogilag is képes lesz a standby letter of credit diszkontált áron való megvásárlására, és majd a lejáratkor a kibocsátóhoz az igénybejelentést benyújtva, realizálni tudja a teljes érték és a diszkont érték között lévő margó-t.

A konstrukció még szakemberek szemében is működőképesnek tűnhet, ha esetleg nem volt alkalmuk elmélyülni a standby letter of credit szabályozásában.

Mindenekelőtt, kizárólag csak a már említett „clean standby letter of credit” esetében képzelhető el a teljes feltétlenség, azaz az effektivitási klauzula teljes hiánya, de az átruházás itt is csak a kibocsátó bank hozzájárulásával mehet végbe. Minden más „standby letter of credit”-ben megtalálható a kedvezményezett személyére szabott feltétel, és az ezt igazoló okmány(ok) meghatározása.

Másodszor a standby letter of credit átruházását az első, azaz az eredeti kedvezményezettnek kell kezdeményeznie, és az új kedvezményezettel együtt minden olyan követelményt teljesítenie kell, amelyet a kibocsátó indokoltnak tart, és amely a körülményekből ésszerűen következik. Tekintve, hogy a „befektetési társaság” a befektetők körének szervezésekor sem az eredeti kedvezményezett személyét, sem a megvásárolni kívánt standby letter of credit feltételrendszerét valószínűleg nem ismeri, ígérete – ahogy számtalan károsult példája is bizonyítja – csaláson is alapulhat.

A standby letter of credit mögött álló amerikai Kereskedelmi Törvény (UCC) és a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara

által kidolgozott szokvány ISP 98 is nevesíti a garanciák jogszabály erejénél fogva történő átruházását.

Véleményem szerint ezt a jogi alakzatot a „kontinentális” jog is ismeri, bár az egyes polgári törvénykönyvekben nem találunk erre nézve konkrét parafrasokat.

A jogszabály erejénél fogva történő átruházás révén a törvényes örökös, a törvényes képviselő, a felszámoló, a csőd-gondnok, a vagyonkezelő vagy a jogutód-szervezet lesz az igénybevételi jog jogos tulajdonosa, és mint jogutód szerzi meg a standby letter of creditből eredő jogokat és a kötelezettségeket.

Mind az UCC, mind az ISP 98 azonos módon rendelkezik a jogutód lehetőségeiről, akinek joga van az eredeti kedvezményezett nevében:

- hozzájárulását adni a standby letter of credit módosításaihoz;
- aláírni az okmányokat;
- érvényesíteni az igénybejelentést, és
- átvenni a pénzt vagy más vagyoni értéket.

Miközben az ISP 98 megköveteli, hogy a jogutód azonosítsa önmagát és bizonyítsa jogutódi státusát, addig az UCC ilyen követelményt nem fogalmaz meg, sőt úgy rendelkezik, hogy a kibocsátó nem köteles arra, hogy a jogutódot, a kedvezményezett jogutódi státusában beazonosítsa. Szabadságának a megbízójával kötött megállapodás szab határt, hiszen kétséges, ha nem ellenőrzi azt a személyt, akinek fizet, követelheti-e megbízójától a kifizetett összeg megtérítését.

A jogszabály erejénél fogva történő átruházás elsősorban a csőd- és a felszámolási eljárások során tesz szert kiemelt jelentőségre. A következő eset tanulsága annak illusztrálása szolgál, hogy a garanciák átruházhatóságát tágabb jogi környezetben kell értelmezni. [9]

A Dominion Bank of Denver bank (Dominion) felszámolási eljárás alá kerül, és számára felszámolóként a Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) céget jelölték ki. A felszámoló a Dominion eszközei között fellelt egy még le nem járt standby letter of creditet, amelynek a kedvezményezettje a Dominion volt. Ezt a bankgaranciát a Dominion egy kölcsönügyletének biztosítékául kapta az egyik magán ügyfelétől.

A standby letter of creditet az ICC akkor érvényben lévő akkreditívus szokványának rendelték alá [12], és szövegében kifejezetten nem rendelkeztek a garancia forgathatóságáról, azaz ennek értelmében – elméletileg – a garancia nem volt transzferálható.

A felszámoló a hatályos csőd és felszámolási törvény előírásait követve arra törekedett, hogy a Dominion eszközállományát minél eredményesebben tegye pénzzé, így a standby letter of creditben lévő igénybejelentési jogot átruházta a felszámoló cégcsoportjának egyik tagjára.

Az új kedvezményezett a lejárat határidőben élt a lehívási jogával, azonban a kibocsátó, a „Bank of Boulder” mint jogosulatlan lehívást megtagadta a fizetést.

A felek vitájára több jogi lépcső után az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróság-

ának ítélete tett pontot, amely kimondta, hogy a „Bank of Boulder”-nek fizetnie kell.

Indoklásában a következő jogi álláspontot fogalmazza meg:

- Egyrészt jogilag teljesen kifogástalan volt, ahogy a felszámoló a standby letter of creditben foglalt jogokat megszerezte, mert ez a megszerzés a UCC 5. fejezetében a jogutódnak biztosított jog.

- Az sem kifogásolható, hogy a felszámoló a bankgaranciát további kedvezményezettre ruházta át, mert ezt mind a törvény, mind az irányadó szokvány lehetővé tette.

Bár az ICC szokvány csak egyszeri átruházást biztosít, de a jogszabály erejénél fogva történő átruházás ebbe nem számít bele. Az utolsó probléma azt volt, hogy újtát állhatta-e a felszámoló átruházó műveletének a szokványnak az a rendelkezése, mely szerint csak az a standby letter of credit transzferálható, amely ezt a tényt magáról határozottan és egyértelműen kinyilvánította.

Ezen a ponton a szokvány és a törvény összecsapásáról van szó, amelyben a szokvány mindig „veszít”. A csőd és a felszámolási törvény „parancsa”, amely a minél nagyobb vagyont biztosításáról szól, nemcsak a szokvány, hanem az UCC rendelkezéseit is felülírja.

Az eset legfőbb tanulsága az, hogy minden bankgaranciát az irányadó jog komplex jogi környezetében kell megvizsgálni és értékelni.

A „kontinentális” jogok még adósak a bankgarancia jogi helyzetének megíté-

lésével olyan különleges helyzetekben, amelyek a garáns bank, a kedvezménye-

zett, illetve a megbízó csődje, illetve felszámolási eljárása esetén előállnak.

ÖSSZEFOGLALÁS

Elmondható, hogy a garancia kedvezményezettjének igénybejelentési joga egy olyan privilegizált jogosultság, amelynek átruházása rendkívül összetett

probléma, így megítélésekor nemcsak az üzleti megfontolásokra, de a jogi konstrukció komplexitására és bizalmi jellegére is tekintettel kell lenni.

IRODALOM

- [1] International Chamber of Commerce: International Standby Practices (ISP 98) Uniform Customs and Practices for Documentary Credits (UCP) Uniforms Rules for Demand Gruantess (URDG)
- [2] Board of Governors of the Federal Reserve System SR 95-20 (SUP) 1995, March 30 Financial Standby letters of Credit and Performance Standby Letters of Credit.
- [3] 1977. 11. 30. Landesgericht G Frankfurt WM 1978, 442 www.uni-leipzig.de/bankinstitution/dokumente/kosubke
- [4] Oxford Advanced Learners Dictionary.
- [5] 1/1965 (I. 24) IM rendelet a váltójogi szabályok szövegének közzétételéről, COMPLEX Jogtár, Döntvénytár.
- [6] BH 1999.293 A bankgarancia jogi természete, COMPLEX Jogtár, Döntvénytár.
- [7] Basel II. Egyezmény. www.europa.eu.int/lex
- [8] Canaris Bankvertragsrecht Rn 1130, 1149 1988 és BGHZ 90, 287,292 Senatsurteil vom 17. Januar 1989 XI.ZR 65/88, WM 1989, 433,434 www.uni-leipzig.de/bankinstitution/dokumente/kosubke
- [9] Supreme Court of the United States 1990 No. 90-853 0225. 0145. 01.040/osg/briefs/1990/sg900390.txt-21k. <http://www.supremecourtus.gov/index.html>